

TEE SE ITSE -ILMASTOPOLITIikkaA

Energiakriisi vauhdittaa ihmisten ilmastotoimia,
vaikka huoli ilmastosta hiipuu

Pandemialla, Venäjän aloittamalla sodalla sekä siitä seuranneilla energiakriisillä ja korkealla inflaatiolla on ollut kahtalainen vaikutus suomalaisten ilmastoasenteisiin. Ilmasto-uholi on kriisien melskeissä laantunut huippuvuosien lukemista, mutta toisaalta ihmiset osoittavat selvästi aiempaa laajempaa valmiutta arjen ilmastotekoihin. Hinta näyttäisi toimivan tehokkaana konsulttina päästöjen vähentämiseen yksilötasolla ja kotitalouksissa.

Selvä enemmistö suomalaisista on edelleen sitoutuneita ilmastomuutoksen torjuntaan, mutta ilmastonäkemykset ovat alkaneet polarisoitua poliittisesti. Tämä selittää osaltaan ilmastoasenteissa havaittua yksituumaisuuden väistymistä.

Porvaripuolueiden enemmistö ja erityisesti perussuomalaisten kannattajat toivovat ilmastopolitiikkaan tuumaustaukoa. Toisella kannalla ovat vasemmistopuolueiden kannattajat.

- ◆ Kaksi kolmasosaa (66 %) suomalaisista pitää ilmastomuutosta aikamme suurimpana ympäristöuhkana, jonka torjumiseksi on nopeasti ryhdyttävä tehokkaisiin toimiin kaikissa maissa.
- ◆ 44 prosenttia suomalaisista on sitä mieltä, että ilmastopolitiikka ja ilmastotoimet tulee laittaa nyt tauolle. Yhtä moni (44 %) on toista mieltä.
- ◆ 77 prosenttia pitää mahdollisena energian käytön vähentämistä kotitaloudessaan ja 75 prosenttia henkilökohtaisten hyödykkeiden kulutuksen puolittamista. Lentomatkestamisesta luopumista pitää mahdollisena 71 prosenttia ja 52 prosenttia lihansyönnistä luopumista.

Ilmastonmuutos pitää yhä pintansa suomalaisten keskeisenä huolenaiheena, mutta sen painoarvo suomalaisten asennemaailmassa on kärsinyt viime vuosien suurten kriisien melskeissä. Koronapandemia, Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa sekä näiden aiheuttamat energia- ja taloushuolet ovat kukin vuorollaan tuoneet kansalaisille uusia huolenaiheita ja vähentäneet ilmastonmuutoksen osakseen saamaa huomiota. Syksyn 2022 Arvo- ja asennetutkimus paljastaakin, että suomalaisten into torjua ilmastonmuutosta on vähentynyt. Samalla ihmiset kuitenkin pitävät aiempaa useammin mahdollisena monien henkilökohtaisten ilmastotoimien tekemistä arjessaan.

Kaksi kolmasosaa (66 %) suomalaisista pitää ilmastonmuutosta aikamme suurimpana ympäristöuhkana, jonka torjumiseksi on nopeasti ryhdyttävä tehokkaisiin toimiin kaikissa maissa (Kuvio 1). Toista mieltä on vajaa neljäsosa (23 %).

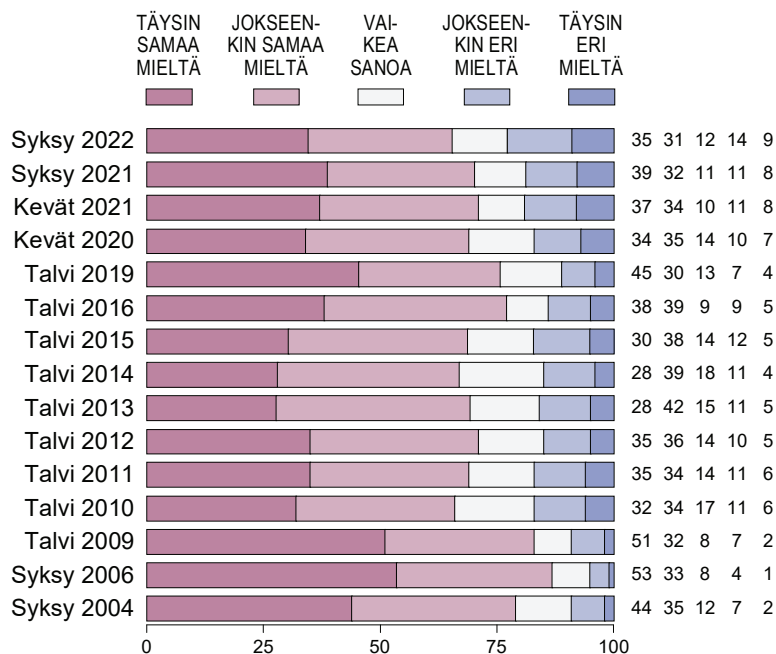
Ilmastonmuutosta aikamme suurimpana ympäristöuhkana pitävien osuus on vähentynyt vuodessa viisi prosenttiyksikköä, ja vastaava muutos havaittiin myös koronapandemian alettua keväällä 2020. Vaikka nämä muutokset ovat pieniä, osoittavat ne silti, että yllättävillä uusilla kriiseillä on taipumus viedä huomiota ilmastonmuutoksen kaltaisilta kestohuolenaiheilta. Vielä kevään 2019 eduskuntavaalien alla 75 prosenttia suomalaisista piti ilmastonmuutosta keskeisimpänä ympäristöuhkana.

EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa vuosittain alkuvuosista lähtien käytetty ilmastonmuutosväittämä on osoittautunut hyväksi akuutin ilmastohuolen mittariksi, sillä se asettaa puntaroitavaksi sekä ilmastonmuutoksen merkityksen suhteessa muihin ympäristöhuoliin että tarpeen nopeisiin ilmastotoimiin. Ilmastonmuutos nousi keskeisimmäksi ympäristöuhaksi 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen puolivälin jälkeen, kun siitä tuli suurten ilmastokokousten myötä keskeinen maailmanlaajuinen poliittinen puheenaihe. Montrealin ilmastokokous järjestettiin vuonna 2005¹ ja Kööpenhaminan ilmastokokous vuonna 2009². Näiden kokousten välissä, vuonna 2006 peräti 86 prosenttia suomalaisista korosti ilmastonmuutoksen uhaavuutta ja ilmastotoimien tarvetta.

Vuoden 2009 jälkeen havaittuun ilmastohuolen hiipumiseen vaikutti todennäköisesti samana vuonna alkanut pitkä taantuma. Ilmastohuolen voimakkuudella näyttäisikin olevan yhteys myös siihen, kuinka akuutteja talouden huolet ovat kulloinkin suhteessa ympäristöhuoliin.

Pitkän taantumien jälkeen ilmastohuoli oli jälleen korkealla tasolla vuosina 2016 ja 2019. Vuonna 2016 solmittiin myös Pariisin ilmastopöytäkirja³, ja huolen kasvuun vaikutti myös IPCC:n 1,5 asteen erityisraportin julkaiseminen vuonna 2018.⁴ IPCC:n kuudennen arviointisyklin raportin synteesiosio on tarkoitus julkaista keväällä 2023.

KUVIO 1. ”Ilmastonmuutos on aikamme suurin ympäristöuhka, jonka torjumiseksi on nopeasti ryhdyttävä tehokkaisiin toimiin kaikissa maissa” (%)

Ilmastohuoli politisoituu

Samaan aikaan, kun huoli ilmastonmuutoksesta pysyy suomalaisten mielessä yhtenä merkittävimmistä elämään vaikuttavista uhista, sen merkitys on viime vuosina hieman vähentynyt suhteessa talouskysymyksiin.⁵ Toisaalta ilmastohuolen laantumista selittää myös aiheen politisoituminen.

Vielä vuonna 2006 ilmastonmuutos oli huoli, jonka enemmistö jakoi puoluekantaan katsomatta, nyt hajontaa näkemyksissä esiintyy niin puoluekannan kuin väestöllisten taustatekijöidenkin perusteella.⁶

Ehdottominta ilmastohuoli on vihreiden (99 % samaa mieltä) ja vasemmistoliiton (97 %) kannattajissa, joista käytännössä kaikki pitävät ilmastonmuutosta aikamme suurimpana ympäristöuhkana, jonka torjumiseksi on nopeasti ryhdyttävä toimiin kaikkialla (ks. erillinen Kuvioliite). Kauaksi eivät jää myöskään RKP:n (93 %)⁷ ja SDP:n (87 %) kannattajat. Näiden puolueiden kannattajia paljon vähäisempää ilmastohuoli on kokoomuksen (69 %), keskustan (60 %) ja Liike Nytin (64 %) kannattajien keskuudessa. Kristillisdemokraattien kannattajista vain kolmasosa (32 %) kokee ilmastomuutoksen akuutiksi uhaksi.

Selvimminkin kuitenkin ilmastonmuutosskeptisyys paikantuu perussuomalaisten kannattajiin, joista vain reilu viidennes (22 %) pitää ilmastonmuutosta pikaisia toimia edellyttävänä ympäristöuhkana, ja 64 prosenttia ei pidä.

Vielä vuonna 2006 perussuomalaistenkin äänestäjistä 87 prosenttia piti ilmastonmuutosta aikamme suurimpana ympäristöuhkana. Suureen muutokseen lienee vaikuttanut toisaalta puolueen profiilin ja kannattajapohjan muuttuminen samalla, kun siitä tuli yksi suurista puolueista.

Muiden puolueiden jakaessa näkemyksen pikaisesta tarpeesta ilmastotoimille, perussuomalaiset on esiintynyt selvästi torjuvammalla linjalla suhteessa ilmastotoimiin, vaikkei puolueena kyseenalaista ilmastonmuutoksen olemassaoloa.⁸

Perussuomalaisten ilmastotoimia kyseenalaistava linja on todennäköisesti saanut aikaan paitsi ilmastoskeptikoiden siirtymistä perussuomalaisten kannattajiksi, myös sen, että yhteisen ilmastonmuutoksen vastaisen rintaman sijaan aiheesta on tullut mielipiteitä kuumentava ja kärjistävä profiliaihe tietyille puolueille. Polarisatio saattaa vieraannuttaa muita puolueita äänestäviä

aiheesta, eikä koko väestön tasolla mitattu ilmastohuoli siksi ole enää aivan huippuvuosien lukemissa. Tämä muutos suhteessa aiempaan näkyy kaikkien ilmastonmuutosta koskevien Arvo- ja asennetutkimuksen väitteiden kohdalla.

Viime aikoina ilmastonmuutoksen ohella on julkisessa keskustelussa korostettu biodiversiteetin heikentymisen eli luontokadon uhkaa. Tämä ei kuitenkaan näyttäisi syrjäyttävän ihmisten mielisissä ilmastouhan ensisijaisuutta, sillä ilmastosta eniten huolissaan olevien vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajien keskuudessa näkemys kiireellisistä toimista on vain vahvistunut yli ajan.

Ilmaston lämpeneminen vauhdittaa luontokatoa ja toisinpäin, joten ilmiöt ovat vaikeasti irrotettavissa toisistaan.⁹ Tämä selittänee sitä, että luontokadon korostuminen julkisessa keskustelussa ei näytä vähentävän ilmastonmuutoksen ensisijaisuutta ympäristöhuolenaiheena.

Naiset (73 %) suhtautuvat ilmastonmuutokseen aikamme suurimpana ympäristöuhkana miehiä (58 %) selvästi vahvemmin. Ilmastohuoli on ikäryhmistä laajinta 18–25-vuotiaiden ryhmässä (75 %) ja vastaavasti sosioekonomisista ryhmistä opiskelijoilla (77 %). Ilmastohuoli kasvaa selvästi koulutuksen myötä, sillä akateemisesti koulutetuista 83 prosenttia on väittämän kanssa samaa mieltä ja peruskoulun varassa olevista vain 44 prosenttia.

Tuumaustauko jakaa mielipiteet

Nyt havaittua ilmastohuolen hienoista hiipumista syksyn 2021 lukemista selittänee Venäjän Ukrainan-hyökkäyksen aiheuttama energiakriisi, joka nosti vuoden 2022 keväällä polttoaineiden ja syyksymällä sähkön hinnan paikoitellen ennätyskalliseksi korkeaksi.

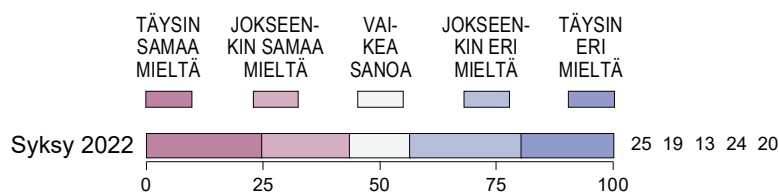
Vaikka selvä enemmistö pitää energian kohoineita hintoja uhkaavina talouden ja toimeentulon kannalta suomalaisille ylipäänsä ja lähes puolet myös omalla kohdallaan¹⁰, suomalaisten enemmistö ei laittaisi ilmastopolitiikkaa jäähyllä.

Silti melko moni, 44 prosenttia suomalaisista on sitä mieltä, että ilmastopolitiikka ja ilmastotoimet tulee laittaa nyt tauolle, koska tarvitsemme käyttöömmä kaiken saatavilla olevan energian (Kuvio 2). Mielipiteet tuumaustauosta jakaantuvat täysin, sillä toista mieltä on yhtä suuri joukko (44 %).

Tulos heijastelee kansalaisten näkemysten kaksijakoisuutta suhteessa kohonneisiin energian hintoihin. Varsin moni nimittäin on myös sitä mieltä, että energian hinnannousussa on myös hyvät puo-

Skeptisyys paikantuu perussuomalaisiin.

KUVIO 2. ”Ilmastopolitiikka ja ilmastotoimet tulee laittaa nyt tauolle, koska tarvitsemme käyttöömmekäiken saatavilla olevan energian” (%)

lensa, koska se pakottaa säästämään energiaa ja nopeuttaa siirtymistä pois fossiilisista energianlähteistä.¹¹

Näkemyksen kahtiajakautumisen takana piilevät väestöryhmien väliset suuret näkemuserot (ks. Kuvioliite). Miesten (54 %) enemmistö kannattaa ilmastotoimien laittamista tauolle, mutta vain kolmasosa (34 %) naisista on samaa mieltä. Vartuneempien (yli 46-vuotiaiden) enemmistö kallistuu tauon pitämiseen ilmastotoimista, mutta heitä nuoremmat ovat selvästi pidättyväisempiä. 18–25-vuotiaista vain 23 prosenttia ja opiskelijoista vastaava osuus (22 %) laittaisi ilmastopolitiikan tauolle, ja selvä enemmistö heistä torjuu ajatuksen. Ilman perusasteen jälkeistä koulutusta olevista lähes kaksi kolmesta (64 %) laittaisi ilmastopolitiikan tauolle, kun akateemisesti koulutetuista tällä kannalla on vain reilu neljäsosa (27 %). Myös asuinpaikkakunnalla on väliä, sillä pienemmillä (alle 30 000 asukkaan) paikkakunnilla asuvien enemmistö kallistuisi tauon kannalle, kun taas suurissa (yli 80 000 asukkaan) kaupungeissa asuvien enemmistö torjuu ilmastopolitiikan tauon.

Suurimmat näkemuserot paikantuvat eri puolueiden kannattajiin. Perussuomalaisten kannattajat erottuvat muista ryhmistä: peräti 90 prosenttia kannattaa taukoa ilmastopolitiikkaan ja -toimiin. Enemmistö myös Liike Nytin (75 %), kokoomuksen (53 %) ja keskustan (52 %) kannattajista torjuu ilmastopolitiikkaan tuumaustaukoa ja kristil-

lisdemokraattien kannattajistakin puolet (50 %). Torjuvalla kannalla ilmastopolitiikan jäähyyn ovat enemmistöt SDP:n (54 % vastustaa), RKP:n (66 %), vasemmistoliiton (87 %) ja vihreiden (91 %) kannattajista.

Suhtautuminen ilmastopolitiikkaan on akuutin energiakriisin oloissa käymistilassa, ja näkemykset näyttäisivät jakaantuvat aiempaa enemmän kahden lähes tasavahvaan leiriin.

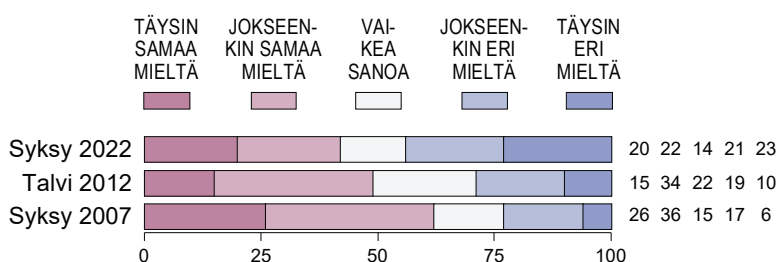
Tästä kielii myös se, että enää vain 42 prosenttia on sitä mieltä, että Suomella on moraalinen velvollisuus toimia ilmastomuutoksen torjunnan eturintamassa (Kuvio 3). Likimain yhtä moni (44 %) torjuu ajatuksen.

Vielä vuonna 2007 selvä enemmistö (62 %) puolsi Suomen asettumista ilmastomuutoksen torjunnan eturintamaan, mutta ilmastonäkemyksen polarisoitumisen myötä into on vuosien varrella laantunut.

Suhtautuminen Suomen velvollisuuteen toimia ilmastomuutoksen torjunnan kärjessä polarisoituu muiden ilmastotoimia koskevien kysymysten tapaan sukupuolen, iän, koulutuksen, asuinpaikkakunnan koon ja etenkin puoluekannan mukaan (ks. Kuvioliite). Perussuomalaisten kannattajista vain neljä prosenttia pitää ilmastomuutoksen eturintamassa toimimista Suomen velvollisuutena, ja heidän näkemyksensä ovat täydellisessä ristiriidassa vihreiden (98 %) ja vasem-

Porvarit lipeävät eturintamasta.

KUVIO 3. ”Suomella on moraalinen velvollisuus toimia ilmastomuutoksen torjunnan eturintamassa” (%)

mistoliiton (84 %) kannattajien arvioiden kanssa. Muiden puolueiden kannattajien näkemykset asettuvat näiden ääripäiden välimaastoon. Huomionarvoista kuitenkin on, että SDP:n äänestäjien enemmistö (54 %) pitää ilmastonmuutoksen torjunnan eturintamassa kulkemista Suomen velvollisuutena, mutta kokoomuksen (35 %) ja keskustan (24 %) kannattajien enemmistöt eivät pidä, vaan ne kallistuvat hylkäämään moraalisen velvollisuuden perusteeksi ilmastonmuutoksen torjunnan eturintamassa kulkemiselle.

Yhä harvempi siis katsoo, että Suomella on velvollisuus kulkea ilmastonmuutoksen torjunnan eturintamassa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö Suomen ilmastotoimilla koettaisi olevan merkitystä. Vähemmistö (43 %) arvioi, että ilmaston ja merien tila riippuu muista maista, eivätkä Suomi ja suomalaiset voi tehdä paljoakaan niiden hyväksi (Kuvio 4). Hieman suurempi osa (47 %) on väitteen kanssa eri mieltä eli kokee suomalaistenkin teoilla olevan väliä.

Edelliseen vuoden 2019 mittauskertaan nähden näkemykset eivät ole muuttuneet käytännössä lainkaan, mutta ilmastohuolen huippuvuosiin sijoittuvan vuoden 2009 mittauskertaan nähden Suomen ilmastotoimia isossa kuvassa relevantteina pitävien osuus on pienentynyt. Näkemysten väestöryhmittäinen polarisoituminen vastaa muissa ilmastoväittämässä havaittua.

Valmiina ilmastotekoihin

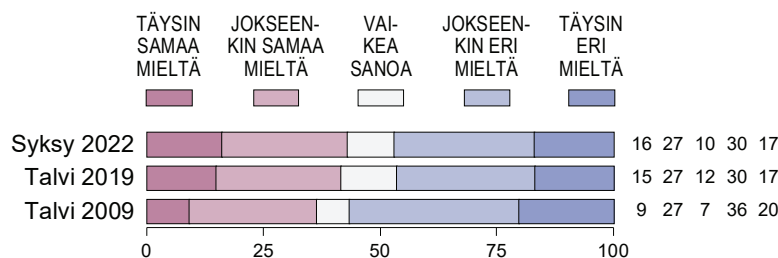
Laajempaa yksimielisyyttä suomalaisten keskuudessa on sen suhteen, onko vastuu ilmastotoimista päättämisestä ensisijaisesti kansalaisilla itsellään vai poliittisilla päättäjillä. Enemmistö (59 %) on sitä mieltä, että päättäjien pitää tehdä ilmastonmuutoksen hidastamiseksi tarvittavat ratkaisut ja toimet, eikä niitä voi sysätä yksittäisten kansalaisten vastuulle. Viidesosa (21 %) suosisi päättäjien vastuuttamisen sijaan kansalaisten henkilökohtaisia toimia (Kuvio 5).

Asenteissa on kuitenkin tapahtunut selvä muutos alkuvuodesta 2019 tehtyyn mittauskertaan. Tuolloin nimittäin vielä kolme neljästä (75 %) toivoi päättäjien tekemän ratkaisut ilmastonmuutoksen hidastamiseksi kansalaisten sijaan. Muutos saattaa olla yhteydessä kansalaisten valmiuteen tehdä omassa elämässään ratkaisuja, joilla samanaikaisesti sekä säästetään kallistuvista energia- ja muista kuluista että pienennetään henkilökohtaista hiilijalanjälkeä. EVAn syksyn 2022 Arvoja asennetutkimuksessa tämä valmius osoittautui korkeaksi.¹²

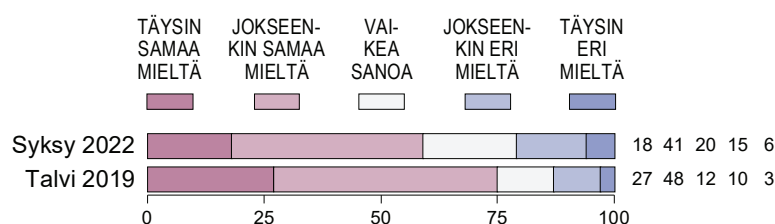
Ilmastonmuutoksesta eniten huolissaan olevat väestöryhmät ovat taipuvaisimpia peräänkuuluttamaan poliitikkojen vastuuta ilmastotoimista

Eturintama kaipaa poliittisia toimia.

KUVIO 4. ”Ilmaston ja merien tila riippuu muista maista, Suomi ja suomalaiset eivät voi tehdä paljoakaan niiden hyväksi” (%)

KUVIO 5. ”Päättäjien pitää tehdä ilmastonmuutoksen hidastamiseksi tarvittavat ratkaisut ja toimet, eikä niitä voi sysätä yksittäisten kansalaisten vastuulle” (%)

päätämässä. Näitä ryhmiä ovat erityisesti nuoret, opiskelijat, akateemisesti koulutetut sekä vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat.

Kansalaisia kuitenkin edelleen huolettaa se, ovatko muut yhtä innokkaita ilmastotekoihin kuin he itse. Enemmistö (55 %) on valmiita tekemään ilmastotekoja, jos saa varmuuden siitä, että myös muut kansalaiset ryhtyvät niihin (Kuvio 6). Neljäsosa (26 %) ei olisi valmis ilmastotekoihin siinäkään tapauksessa.

Kahden ja puolen vuoden takaiseen verrattuna vaatimus muidenkin osallistumisesta ilmastotekoihin on hieman hiipunut ja ilmastotoimista kaikissa tilanteissa kieltäytyvien osuus on kasvanut.

Edelleen melko merkittäväksi esteeksi henkilökohtaisille ilmastoteoille piirtyy epätietoisuus siitä, mitä vaikutuksia teoilla on. Puolet (50 %) epäilee, että on vaikea tietää, mikä vaikutus omilla toimilla on, koska ilmastomuutoksesta ja keinoista, joilla siihen voi vaikuttaa, liikkuu niin paljon epämääräistä tietoa (Kuvio 7). Toisella kannalla on kuitenkin yli kolmasosa (37 %)

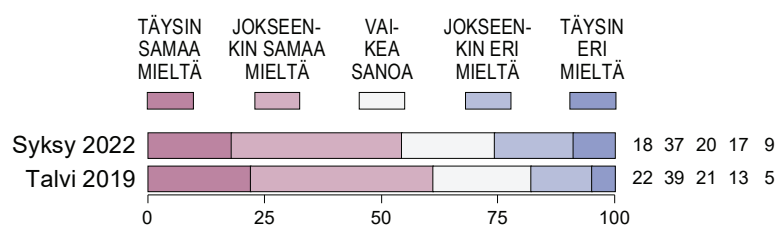
Huolimatta monien epävarmuudesta omien ilmastotoimien vaikuttavuuden arvioinnissa, valmius ilmastotoimiin myös oman elintason kustannuksella on pysynyt kohtuullisen korkealla tasolla.

Enemmistö (54 %) on valmiita tinkimään omasta elintasostaan saaste- ja ympäristöongelmien vähentämiseksi (Kuvio 8). Vain reilu neljäsosa (27 %) ei ole valmiita elintasosta tinkimiseen.

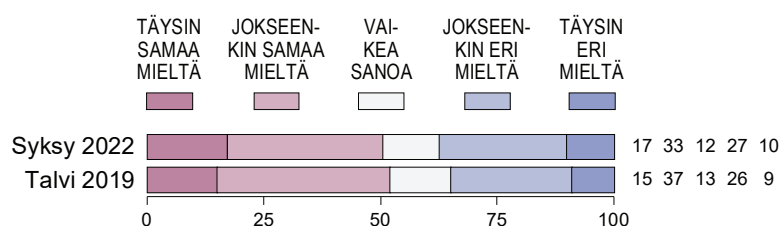
Valmius elintasosta tinkimiseen ympäristön hyväksi on ollut osa Arvo- ja asennetutkimusten kysymyssarjaa niin kauan kuin tutkimusta on tehty vuodesta 1984 alkaen. Pitkä aikasarja kertoo suomalaisten laajasta ja vakaasta sitoutumisesta ympäristönsuojeluun ylipäänsä. Toisaalta pitkä aikasarja heijastelee myös vaihtelua asenteissa, jotka liittyvät muiden huolien korostumiseen eri aikakausina (ks. Taloudellisen kasvun rooli korostuu kriisiaikoina s. 9). Valmius tinkii elintasosta ympäristön hyväksi on notkahtanut säännönmukaisesti taloudellisesti vaikeiden aikojen kuten 1990-luvun alun laman ja vuoden 2009 finanssikriisin jälkeen. Finanssikriisin jälkeisissä aiempaa hieman vaimeammassa asenteissa saattaa heijastua Suomen julkisen talouden kriisin pitkityminen, mutta ne vastaavat myös kansalaisten ilmastohuolesta samalla ajanjaksolla nähtyä alenemaa (ks. Kuvio 1 edellä). Tinkimisvalmiuden alenemista voi siksi selittää myös ilmastoaiheen politisoituminen sekä se, että kansalaisten periaatteellista suopeutta toimia ympäristön hyväksi on testattu myös käytännössä ajan myötä lisääntyneiden suojelutoimien, säädösten ja maksujen muodossa.

Valmius tinkii elintasosta ympäristöongelmien vähentämiseksi on yhteydessä vastaajien ilmastohuoleen ja valmiuteen tehdä ilmastotoimia (ks. Kuvioliite). Naiset (61 %) ovat miehiä (47 %) valmiimpia tinkimään elintasostaan. Iän myötä val-

KUVIO 6. "Olin valmis tekemään ilmastotekoja, jos saisin varmuuden siitä, että myös muut kansalaiset ryhtyvät niihin" (%)

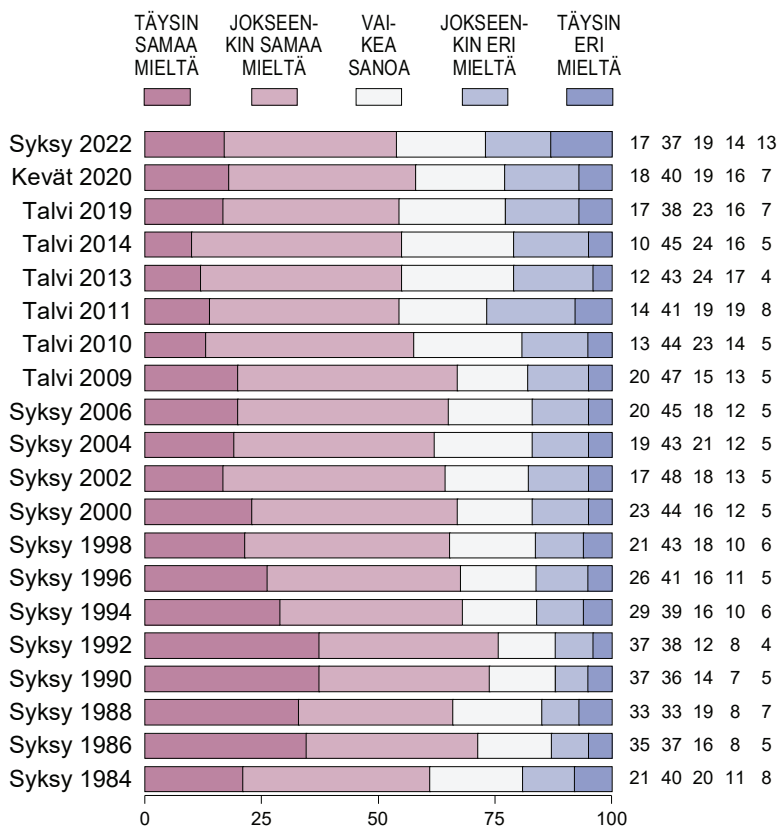

KUVIO 7. "Ilmastomuutoksesta ja keinoista, joilla siihen voi vaikuttaa, liikkuu niin paljon epämääräistä tietoa, että on vaikea tietää mikä vaikutus omilla toimilla on" (%)

KUVIO 8. ”Saaste- ja ympäristöongelmien vähentämiseksi olen valmis tinkimään omasta elintasostani” (%)

mius heikkenee hieman. Erityisen valmiita elintasosta tinkimiseen ovat akateemisesti koulutetut (74 %). Asuinpaikan koolla on merkitystä valmiuteen siten, että yli 8 000 asukkaan paikkakunnilla asuvien enemmistö on valmiita elintasostaan tinkimiseen, mutta alle 4 000 asukkaan paikkakunnilla valmius jää melko vaimeaksi (32 %).

Aivan omille lukemilleen tinkimisvalmiudessa yltävät vihreiden (96 %) ja vasemmistoliiton (91 %) kannattajat, kun taas perussuomalaisten kannattajista yli kaksi kolmasosaa (68 %) torjuu tinkimisen.

Into ilmastonmuutoksen torjuntaan on hellittänyt

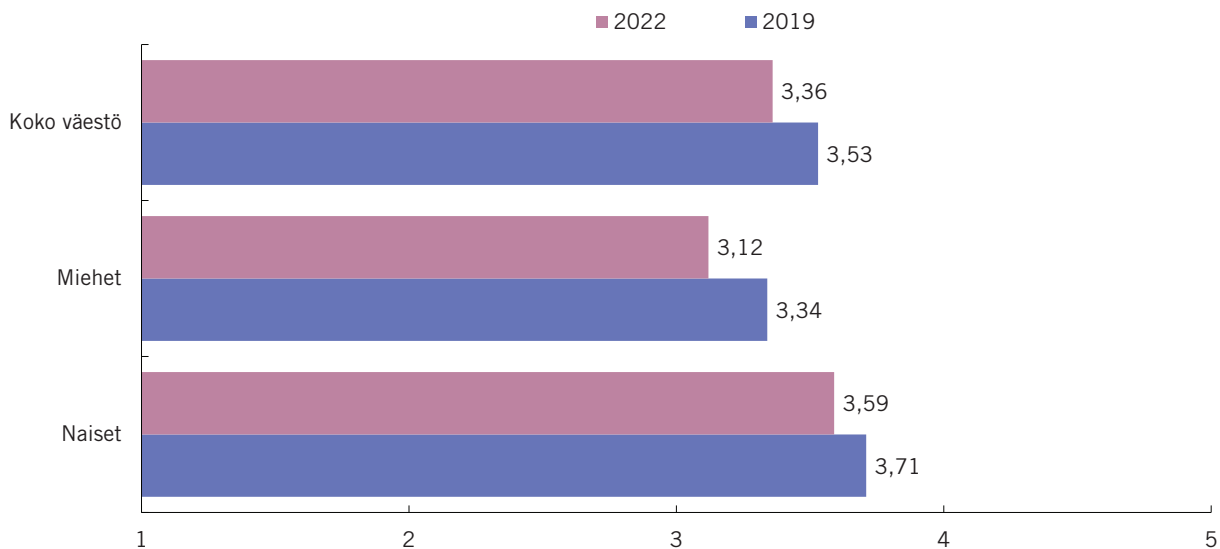
Huolimatta enemmistön valmiudesta tinkiä elintasostaan ja halusta toimia ilmastonmuutoksen torjumiseksi viime vuosien kriisit ja poliittiset kehityskulut ovat kaiken kaikkiaan vähentäneet suomalaisten intoa ilmastonmuutoksen torjuntaan. Tästä kertoo ilmastonmuutosasenteiden summamuuttuja, joka on muodostettu kokoamalla yhteen vastaukset kuvioiden 1, 4, 6 ja 8 väittämiin. Kuvio 9 esittää summamuuttujan asteikkokeskiarvot vuosina 2019 ja 2022 (Kuvio 9).¹³

Summamuuttujatarkastelu kertoo, että suomalaisten valmius ilmastonmuutoksen torjuntaan on vähentynyt kolmen ja puolen vuoden aikana.¹⁴ Siitä huolimatta sekä miesten että naisten keskimääräiset näkemykset kallistuvat edelleen ilmastonmuutoksen torjunnan tärkeyttä korostavaan suuntaan, joskin miesten näkemykset ovat jo melko lähellä neutraalia suhtautumista (eli arvoa 3 asteikolla 1–5).

Kiinnostavimmat näkemyserot ja muutokset paikantuvat kuitenkin eri puolueiden kannattajaryhmiin, joista tarkasteluun on otettu mukaan kuusi suurinta (Kuvio 10).

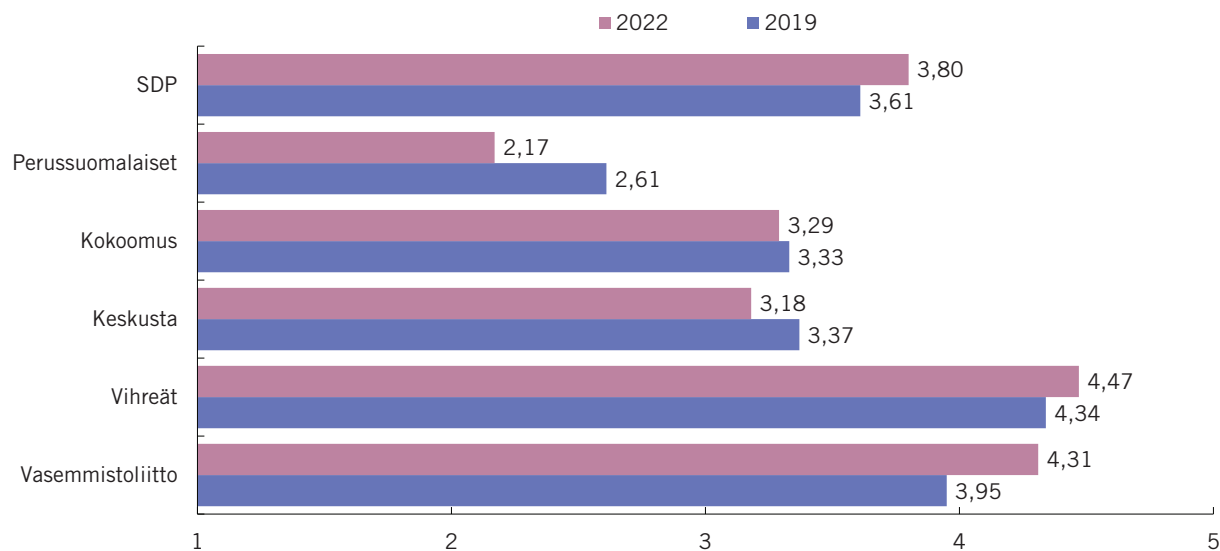
Vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajien valmius ilmastonmuutoksen torjuntaan on hyvin yhtenäistä ja se on vahvistunut entisestään kahden ja puolen vuoden aikana. Myös SDP:n kannattajien valmius ilmastonmuutoksen torjuntaan on vahvistunut. Sitä vastoin porvaripuolueiden kannattajien valmius ilmastotoimiin on kulkenut toiseen suuntaan. Se on vähentynyt vertailuvuodesta 2019, ja perussuomalaisten kannattajilla se on vähentynyt paljon. Muutokset kertovat ilmastotoimien kärjistymisestä puoluekannatuksen mukaan vasemmisto- ja porvaripuolueiden välillä.

KUVIO 9. Valmius ilmastonmuutoksen torjuntaan vuosina 2019 ja 2022 (summamuuttujan asteikkokeskiarvo)

Summamuuttujat on muodostettu laskemalla yhteen neljän muuttujan asteikkokeskiarvot ja palauttamalla asteikko alkuperäiseen (ast. 1–5).

KUVIO 10. Valmius ilmastonmuutoksen torjuntaan vuosina 2019 ja 2022 puolueiden kannattajaryhmittäin (summamuuttujan asteikkokeskiarvo)

Summamuuttujat on muodostettu laskemalla yhteen neljän muuttujan asteikkokeskiarvot ja palauttamalla asteikko alkuperäiseen (ast. 1–5).

Elämänmuutos tuntuu monelle vaikealta

Ilmastonmuutosasenteiden summamuuttujatar-kastelu kertoo, että into ilmastonmuutoksen torjuntaan on laantunut vuodesta 2019 (ks. Kuvio 9) ja muutos on tapahtunut lähes kaikissa väestöryhmissä (ks. Liitekuvio 1). Siitä huolimatta valmius tehdä henkilökohtaisia ilmastotoimia on vahvaa ja kasvanut aiempaan verrattuna. Näennäisestä ristiriitaisuudestaan huolimatta tämä havainto saattaa

vihjata ilmastotoimien jalkautuneen osaksi kansalaisten arkisia valintoja, joita kannustimet ohjaavat julistuksia ja juhlapuheita tehokkaammin.

Osana syksyn 2022 Arvo- ja asennetutkimusta selvitettiin kansalaisten valmiutta ryhtyä erilaisiin ilmastotoimiin kysymällä 14 erilaisen toimen kohdalla, kuinka mahdollisena niiden toteuttamista pitää omalla kohdallaan nykyisessä elämäntilanteessa (Kuvio 12).

Yli kolme neljästä (77 %) pitää mahdollisena energian käytön vähentämistä kotitaloudessaan.

Tämä on yhteydessä suomalaisten osoittamaan laajaan energian säästämisvalmiuteen energiakriisin keskellä. Vain harva (17 %) pitää energian käytön vähentämistä mahdottomana. Sen sijaan joiden-

kin energiaan liittyvien ilmastotoimien esteeksi voi tulla asumismuoto, kuten havaittiin tämän Arvo- ja asennetutkimuksen energiasäästöä koskevissa kysymyksissä.¹⁵ Omakoti- ja rivitaloasujien on hel-

Taloudellisen kasvun rooli korostuu kriisiaikoina

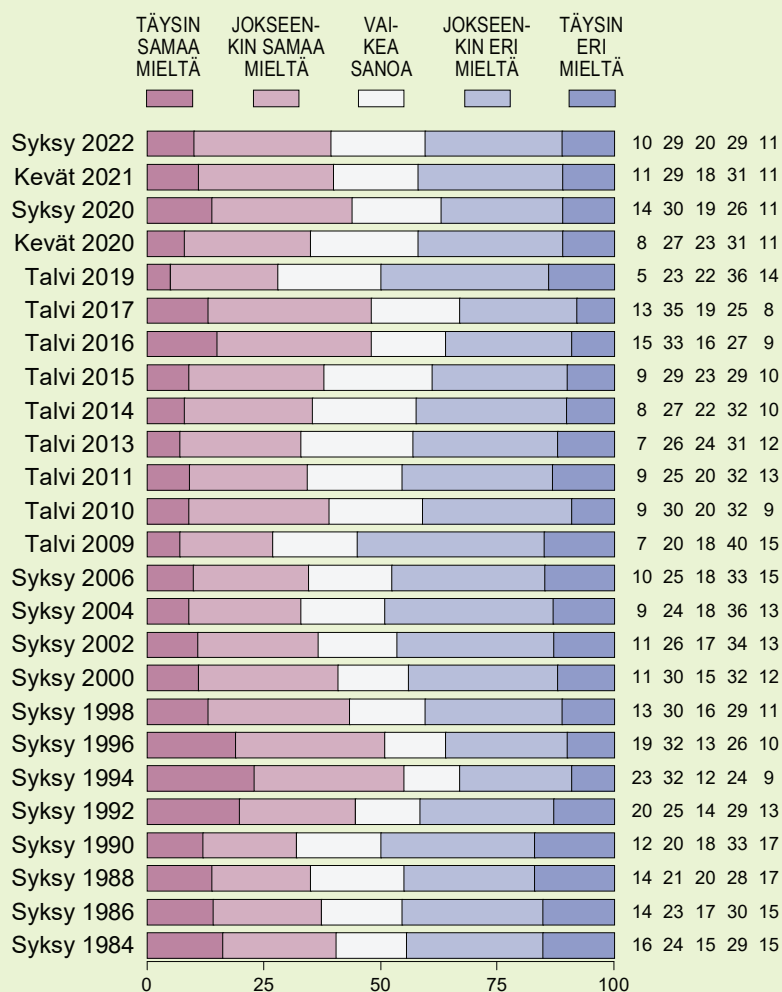
Suomalaisista 39 prosenttia arvioi, että ihmisten hyvinvoinnin jatkuminen voi perustua vain taloudelliseen kasvuun (Kuvio 11). Likimain yhtä moni (40 %) epäilee taloudellisen kasvun merkitystä ihmisten hyvinvoinnin takaajana ja epätietoisia on viidennes (20 %).

Pitkä aikasarja paljastaa suomalaisten asenteiden vaihdelleen talouskasvun merkityksen suhteen etenkin taloudellisen suhdannevaiheen mukaan. Vahvimmillaan talouskasvun merkitys hyvinvoinnin lähteenä on ollut suomalaisille taantuman jälkeisen sopeutuksen jälkeen, kun talous on jo käänntynyt kasvu-uralle. Vuonna 1994 peräti 55 prosenttia suomalaisista piti talouskasvua hyvinvoinnin jatkumisen takeena, ja varsin korkeisiin lukemiin päästiin talouden käänntynyt kasvuun pitkän

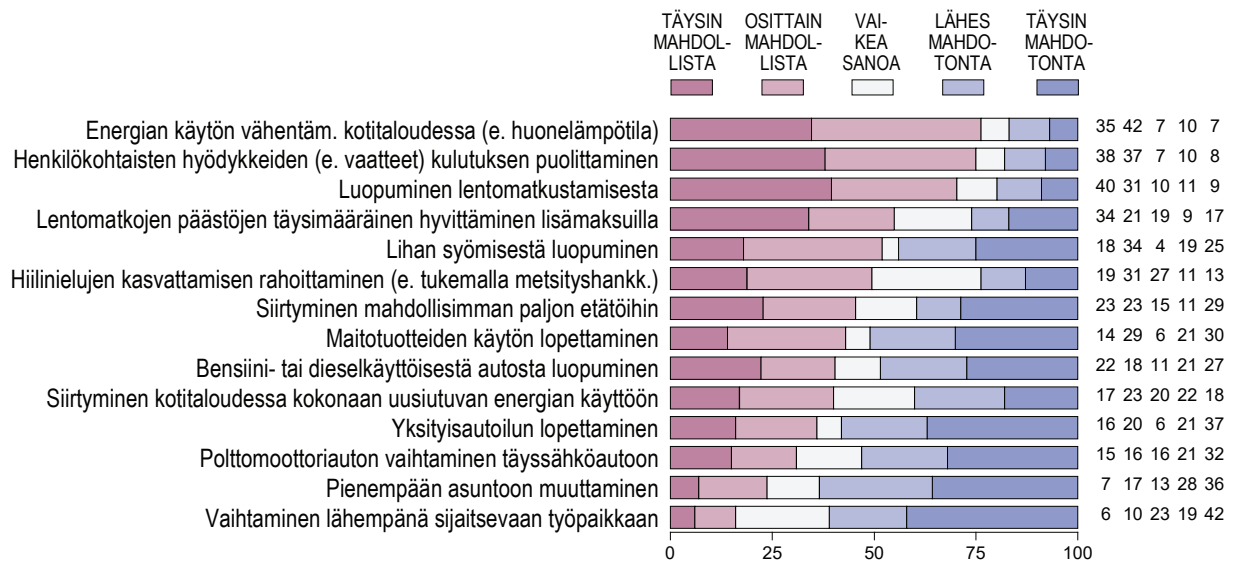
taantuman jälkeen vuosina 2016–2017, jolloin 48 prosenttia vastasi väittämään myöntävästi. Vuoden 2019 asenteiden notkahduksen jälkeen asenteet ovat olleet likimain pitkän aikavälin keskiarvon tasolla.

Miehistä (48 %) suurempi osa korostaa talouskasvun merkitystä hyvinvoinnin lähteenä kuin naisista (32 %). Enemmistö yli 65-vuotiaista (56 %), alle 4 000 asukkaan paikkakunnilla asuvista (53 %), johtavassa asemassa olevista (72 %) sekä kokoomuksen (70 %) ja perussuomalaisten (56 %) äänestäjistä pitää talouskasvua ihmisten hyvinvoinnin jatkumisen perustana. Täysin vastakkaisella kannalla ovat vihreiden (80 %) torjuu väittämän ja vasemmistoliiton (82 %) kannattajat.

KUVIO 11. "Ihmisten hyvinvoinnin jatkuminen voi perustua vain taloudelliseen kasvuun" (%)

KUVIO 12. Kuinka mahdollisina pitää mainittujen ilmastotoimien toteuttamista nykyisessä elämäntilanteessa?

pompi tehdä omakohtaisia energiaratkaisuja kuin kerrostaloasujien. Tämä selittää, miksi toisaalta vain 40 prosenttia pitää mahdollisena siirtymistä kotitaloudessa kokonaan uusiutuvan energian käyttöön, ja yhtä moni (40 %) pitää tätä mahdottomana.

Energian säästämisen ohella lähes yhtä moni (75 %) pitää mahdollisena henkilökohtaisten hyödykkeiden kulutuksen puolittamista, eikä kauaksi jää myöskään lentomatkustamisesta luopumista mahdollisena pitävien osuus (71 %). Valmius näihin ilmastotoimiin on melko laajaa väestöryhmään katsomatta.

Lentomatkustamisesta luopumista pidetään jopa selvästi mahdollisempaan henkilökohtaisena ilmastotoimena kuin lentomatkojen päästöjen täysimääräistä hyvittämistä lisämaksuilla (55 %). Hiilinielujen kasvattamisen rahoittamista pitää mahdollisena puolet (50 %), eikä ajatus ainakaan kovin monelle (24 %) mahdoton ole.

Miehet eivät hevillä lihasta luovu.

Enemmistö (52 %) ilmaisee myös pitävänsä mahdollisena lihansyönnistä luopumista, mutta moni (44 %) pitää ajatusta vähintäänkin lähes mahdottomana. Näkemysten jakaantumisen takana piilevät isot väestöryhmittäiset erot valmiudessa luopua lihasta (ks. Kuvioliite). Naisista lähes kaksi kolmesta (64 %) pitää lihansyönnistä luopumista mahdollisena, mutta miehistä vain 39 prosenttia. Lihansyönnistä luopumista mahdollisina pitävien osuus kasvaa selvästi koulutustason noustessa. Ilmastotoimiin muutenkin suurinta valmi-

utta osoittavat vihreiden (84 %) ja vasemmistoliiton (81 %) äänestäjät ovat innokkaimpia lihansyönnistä luopujia, kun taas perussuomalaisen äänestäjät (84 %) tyrmäävät idean mahdottomana (eri väestöryhmien valmiutta eri ilmastotoimiin on esitelty tarkemmin ss. 13–14).

Lihansyönnin lopettamista vaikeampana rastiina näyttäytyy maitotuotteiden käytön lopettaminen. Sitä pitää mahdollisena 43 prosenttia, mutta niukka enemmistö (51 %) toteaa ajatuksen mahdottomaksi. Väestöryhmittäiset jakaumat noudattelevat samoja linjoja kuin lihansyönnin lopettaminen, mutta into luopumiseen jää kaikissa ryhmässä vaisummaksi.

Oman kokonaisuutensa muodostavat asumiseen ja työskentelyyn liittyvät ilmastoteot. Etätö osoitautui koronapandemian jälkeen varsin suosituksi työskentelyn muodoksi, ja moni osoitti halua jatkaa etätöskentelyä.¹⁶ Siihen nähden on odotettua, että varsin moni (46 %) pitää mahdollisena siirtymistä mahdollisimman paljon etätöihin. 40 prosenttia ei pidä tätä mahdollisena, mikä liittyy todennäköisesti ennen kaikkea työn paikkariippuvuuteen. Etätö ei ole mahdollista kaikissa ammateissa.

Sen sijaan kodin tai työpaikan vaihtaminen ilmastotoimena on useimmille mahdottomalta tuntuva ajatus. Vain neljäsosa (24 %) pitää mahdollisena pienempään asuntoon muuttamista ja vajaa kaksi kolmesta (64 %) pitää ajatusta mahdottomana. Vielä harvempi (16 %) pitää mahdollisena vaihtamista lähempänä sijaitsevaan työpaikkaan ja 61 prosenttia pitää tätä mahdottomana.

Vähäistä suurempia mahdollisuuksia koetaan kuitenkin autoiluun liittyvissä ilmastotoimissa. 40 prosenttia pitää mahdollisena bensiini- tai dieselkäyttöisestä autosta luopumista. Alle puolet (48 %) pitää ajatusta mahdottomana. Yksityisautoilun lopettamista kokonaan pitää mahdollisena 36 prosenttia, mutta enemmistö (58 %) arvioi sen ainakin lähes mahdottomaksi. Polttomoottoriauton vaihtaminen täyssähköautoon on useimmille (53 %) mahdoton ajatus, mutta kolme kymmenestä (31 %) pitää sitäkin mahdollisena.

Säästötalkoiden henkeä

Vaikka yleisesti ottaen suomalaisten into ilmastomuutoksen torjumiseen on hieman laantunut (ks. ss. 2–8 edellä), monet henkilökohtaiset ilmastotoimet arvioidaan nyt enemmän mahdollisiksi kuin vertailuvuonna 2019 (Kuvio 13).¹⁷

Vuoden 2019 tuloksiin verrattuna 15 prosenttiyksikköä aiempaa suurempi osuus pitää nyt mahdollisena lentomat kustamisesta luopumista. Energian käytön vähentämistä kotitaloudessa pitää

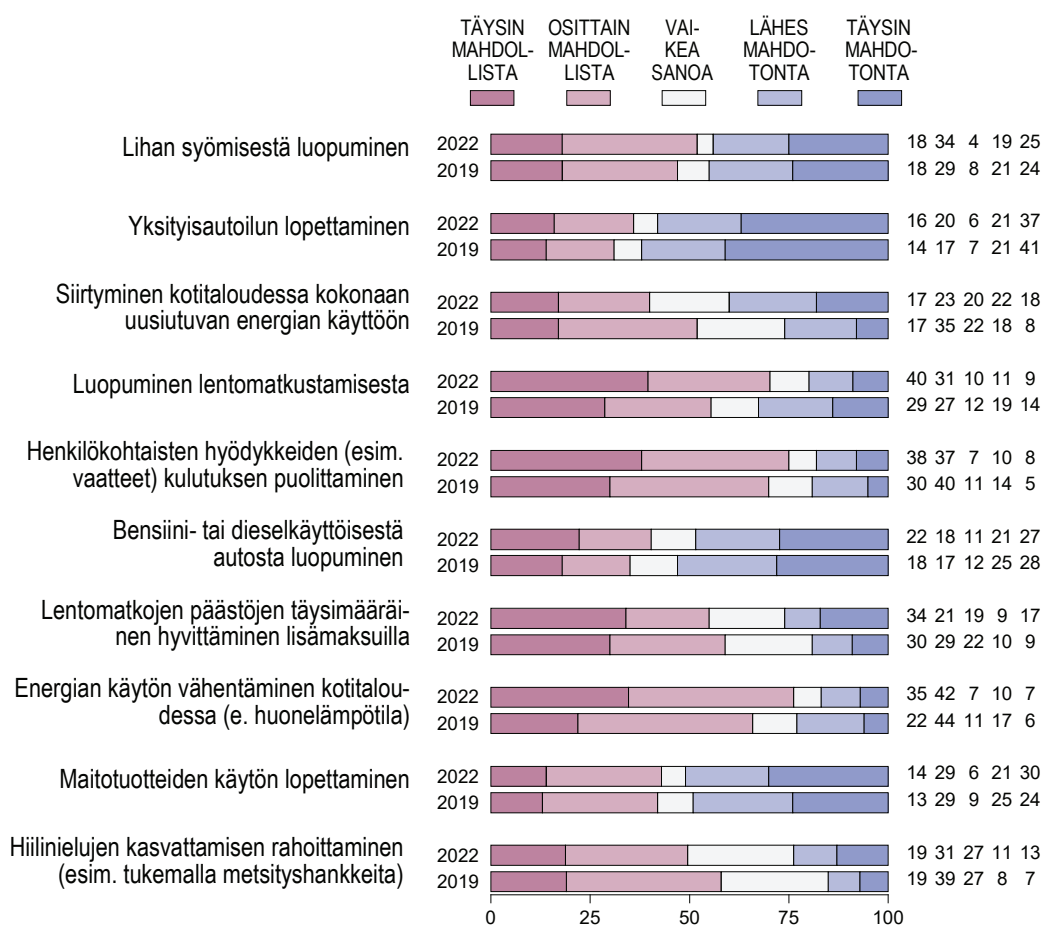
nyt mahdollisena 11 prosenttiyksikköä suurempi osuus. Näihin muutoksiin lievenvät vaikuttaneet energiakriisin ja kiihtyneen inflaation aikaansaama paine säästää energiakuluista ja myös muista mahdollisista menoeristä, kuten matkailusta.

Lihan syömisen lopettamista mahdollisena pitävien osuus on kasvanut viisi prosenttiyksikköä. Yhtä paljon on kasvanut niiden osuus, jotka arvioivat mahdolliseksi bensiini- tai dieselkäyttöisestä autosta luopumisen tai suorastaan yksityisautoilun lopettamisen kokonaan.

Henkilökohtaisten hyödykkeiden kulutuksen puolittamista mahdollisena pitävien osuus on kasvanut niin ikään viisi prosenttiyksikköä.

Toisaalta joidenkin ilmastotoimivaihtoehtojen kohdalla niitä mahdollisina pitävien osuus on pienentynyt. 12 prosenttiyksikköä pienempi osuus kuin vuonna 2019 arvioi nyt mahdolliseksi siirtymisen kokonaan uusiutuvan energian käyttöön kotitaloudessa. Selitys saattaa piillä siinä, että vasta energiakriisi on saanut kotitaloudet miettimään, mitkä muutokset ovat käytännössä oikeasti mahdollisia ja mitkä jäävät asumismuodon tai kustan-

KUVIO 13. Kuinka mahdollisina pitää mainittujen ilmastotoimien toteuttamista nykyisessä elämäntilanteessa?

nusten takia käytännössä mahdottomiksi toteuttaa.

Lentomatkojen päästöjen hyvittäminen lisämaksuilla ei innosta aivan yhtä paljon kuin kaksi ja puoli vuotta sitten, mutta toisaalta aihe ei ole enää ollut laajemmin esillä, kun lentoyhtiöt ovat sisällyttäneet lippujen hintoihin päästökompensaatian. Niin ikään hiilinielujen kasvattamisen rahoittamista mahdollisena pitävien osuus on pienentynyt siitä huolimatta, että asia on hyvin ajankohtainen Suomen metsien hiilinielujen osoittauduttua luultua pienemmiksi¹⁸ ja myös Euroopan unionin muun muassa metsänkayttöä koskevien sääntelyhankkeiden vuoksi.

VIITTEET

- 1 UNFCCC (2005).
- 2 UNFCCC (2009).
- 3 UNFCCC (2019).
- 4 IPCC (2019). IPCC:n kuudennen arviointisyklin raportin synteesi-otio on tarkoitus julkaista keväällä 2023, ks. IPCC (2023).
- 5 Metelinen (2020).
- 6 Kurronen (2021a).
- 7 Vähäisen vastaajamäärän takia RKP:n, kristillisdemokraattien ja Liike Nytin kannattajaryhmien kohdalla tuloksia on pidettävä suuntaa antavina.
- 8 Iltalehti (2020).
- 9 IPCC (2022).
- 10 Metelinen (2022).
- 11 Ibid.
- 12 Ks. Metelinen (2022).
- 13 Kuvion 4 väittämän ”Ilmaston ja merien tila riippuu muista maista, Suomi ja suomalaiset eivät voi tehdä paljoakaan niiden hyväksi” asteikko on käännetty, jotta kaikki väittämät olisivat sisällöltään samansuuntaisia eli kuvaisivat valmiutta toimia ilmastomuutoksen torjumiseksi.
- 14 Koska summamuuttuja on yhdistetty mittari (useiden muuttujien keskiarvojen keskiarvo), sen liikkahdus edellyttää, että vastauksissa muuttujan muodostaviin väittämiin on tapahtunut varsin systemaattista samansuuntaista muutosta.

Näin kysely tehtiin

Tulokset perustuvat 2 088 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on koko väestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 19.–31.10.2022. Vastaajat edustavat koko maan 18–79-vuotiaista väestöä. Aineisto on kerätty Taloustutkimuksen internetpaneelilla ja painotettu edustamaan väestöä iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatuksen mukaan. Aineiston tilastollisen analyysin ja tulosgrafikan on tehnyt Pentti Kiljunen (Yhdyskuntatutkimus Oy). Tulokset ja niiden tärkeimmät väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät EVAn kotisivuilta. EVAn Arvo- ja asennetutkimuksia on tehty vuodesta 1984.

Muutokset vertailuvuoteen 2019 eivät ole järjestyttäviä, mutta osoittavat ilmastomuutoksen torjumisen vakiintuneen osaksi yhä useamman suomalaisen arjen ajattelua. Varsinkin energiasta ja kulutuksesta säästäminen tuntuu suomalaisille luontevalta ilmastoteolta, mikä kielii siitä, että inflaation ja kalliin energian oloissa hinta toimii tehokkaana konsulttina päästöjen vähentämiseen yksilötasolla.

Huolimatta ilmastohuolen lievästä hellittämisestä taloushuolten noustessa pinnalle ja näkemysten poliittisesta polarisoitumisesta, suomalaiset ovat kokonaisuutena tarkastellen edelleen hyvin sitoutuneita ilmastomuutoksen torjumiseen.

15 Ks. Metelinen (2022).

16 Kurronen (2021b).

17 Metelinen (2019).

18 Luonnonvarakeskus (2022).

LÄHTEET

- Haavisto, I. (2022). Suomi on maalainen – Maaseudulla kytee kriisi, jota kaupunkilaiset eivät tunnista, EVA Analyysi No. 114.
- Iltalehti (2020). Halla-aho: Perussuomalaiset hyväksyvät lähtökohdan, että ilmasto lämpenee, ja tämä liittyy ihmisen toimintaan – ”suomalainen tehtaanpiippu on paras ilmastoteko”, <https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/e4ec372a-1fea-4770-a54c-91f8d2da2eb3>
- IPCC (2019). Special Report – Global Warming of 1.5 °C, <https://www.ipcc.ch/sr15/>
- IPCC (2022). Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability, <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/>
- IPCC (2023). AR6 Synthesis Report: Climate Change 2023, <https://www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-cycle/>
- Kurronen, S. (2021a). Pandemian perintö – Ilmastokysymykset ja talous jakavat suomalaisten mielipiteitä, EVA Arvio No 33.
- Kurronen, S. (2021b). Konttoreilta karanneet – Huoli koronavirusepidemiasta on laantunut, mutta toimistolle ei haluta palata, EVA Arvio No 34.
- Luonnonvarakeskus (2022). Kasvihuonekaasuinventaarion ennakkotiedot vahvistavat: maankäyttösektori päästölähde vuonna 2021, metsät pysyivät edelleen netto-nieluna, <https://www.luke.fi/seinu-rannat/maatalous-ja-lulucfsektorin-kasvihuonekaasuinventaario/kasvihuonekaasuinventaarion-ennakkotiedot-vahvistavat-maankayttosektori-paastolahde-vuonna-2021-metsat-pysyivat-edelleen-nettonieluna>
- Metelinen, S. (2019). Elämänmuutoksen empiijat – Suomalainen on valmis ilmastotoimiin, kunhan naapurikin on, EVA Analyysi No 73.
- Metelinen, S. (2020). Näitä Suomi surehtii – Ykköshaksi on noussut talouskriisi, EVA Analyysi No 84.
- Metelinen, S. (2022). Energiajärjestys – Suomalaiset ovat virittäytyneet energian säästötalkoisiin mutta haluavat lisää ydinvoimaa, EVA Analyysi No 116.
- UNFCCC (2005). Montreal Climate Change Conference – December 2005, <https://unfccc.int/process-and-meetings/conferences/past-conferences/montreal-climate-change-conference-december-2005/montreal-climate-change-conference-december-2005-0>
- UNFCCC (2009). Copenhagen Climate Change Conference – December 2009, <https://unfccc.int/process-and-meetings/conferences/past-conferences/copenhagen-climate-change-conference-december-2009/copenhagen-climate-change-conference-december-2009>
- UNFCCC (2019). Paris Agreement – Status of Ratification, <https://unfccc.int/process/the-paris-agreement/status-of-ratification>

NUORET MUUTTAVAT ELÄMÄNTAPOJA, IKÄÄNTYNEET SÄÄSTÄVÄT

Mahdollisuus ryhtyä erilaisiin ilmastotoimiin riippuu iästä ja asuinpaikasta. Suurimmat erot valmiuksissa piirtyvät eri puolueiden kannattajien kohdalle.

Eri väestöryhmien valmiutta ilmastotoimiin tarkasteltiin kootusti myös faktorianalyysin avulla, jossa Arvo- ja asennetutkimuksessa vaihtoehtoina tarjotut 14 eri ilmastotointa (ks. ss 8–12) tiivistyivät kolmeksi eri muuttujaksi (Taulukko 1).

Ensimmäiseen muuttujaan kerääntyvät toimet, jotka edellyttävät perusteellista elämäntapojen muutosta. Näitä ovat ruokailutottumusten muuttaminen kuten lihansyönnistä tai yksityisautoilusta luopuminen. Myös siirtyminen täysin uusiutuvan energian käyttöön hakeutuu kyseiseen muuttujaan, joka nimetään ”elämäntapojen mullistukseksi”.

Toiseen muuttujaan hakeutuvat ilmastotoimet, jotka liittyvät ”kulutuksesta ja energiasta säästämiseen”. Kolmannen muuttujan muodostavat toimet, jotka liittyvät ”työn tai kodin vaihtamiseen” sekä etätöiden tekeminen.

Väestöryhmien välisiä asenne-eroja kuvataan asennekartalla (Kuvio 14), johon on merkitty eri väestöryhmien saamat faktoripisteet kahden ensiksi mainitun

muuttujan osalta (väestöryhmien jokaisella muuttujalla saamat faktoripisteet, ks. Liitekuviot 2–3). Akseleiden leikkauspiste kuvaa suomalaisten keskimääräistä suhtautumista kumpaankin ilmastotoimien ulottuvuuteen. Kyseessä ei siis ole neutraali piste, sillä suomalaiset keskimäärin pitävät mahdollisena kulutuksesta ja energiasta säästämistä, mutta eivät elämäntapojen mullistuksen tekemistä. Väestöryhmien väliset mielipide-erot kasvavat näillä muuttujilla paikoin suuriksi, mutta sen sijaan kolmannen muuttujan (”työn tai kodin vaihtaminen”) kohdalla ei havaita suuria vaihteluita väestöryhmittäin, ja myös keskimääräinen valmius näihin ilmastotoimiin jää vähäiseksi lukuun ottamatta etätöiden tekemistä (ks. Liitekuvio 3).

Liikuttaessa asennekartalla oikealle valmius elämäntapojen mullistuksen tekemiseen on keskimääräistä suurempaa ja vastaavasti vasemmalle liikuttaessa sitä pidetään enenevästi mahdottomana. Vastaavasti liikuttaessa kartalla ylöspäin valmius kulutuksesta ja energiasta säästämiseen on keskimääräistä suurempaa ja

Taulukko 1. Suhtautuminen ilmastomuutokseen: muuttajat ja niiden faktorilataukset*

	Elämäntapojen mullistus	Kulutuksesta ja energiasta säästämisen	Työn tai kodin vaihtaminen
Bensiini- tai dieselkäyttöisestä autosta luopuminen	0,864		
Yksityisautoilun lopettaminen	0,780		
Polttomootoriauton vaihtaminen täyssähköautoon	0,734		
Lihan syömisestä luopuminen	0,641	0,439	
Maitotuotteiden käytön lopettaminen	0,595		
Siirtyminen kotitaloudessa kokonaan uusiutuvan energian käyttöön	0,456		
Luopuminen lentomat kustamisesta		0,728	
Lentomatkojen päästöjen täysimääräinen hyvittäminen lisämaksuilla		0,700	
Henkilökohtaisten hyödykkeiden (esimerkiksi vaatteet) kulutuksen puolittaminen		0,638	
Energian käytön vähentäminen kotitaloudessa		0,501	
Hiilinielujen kasvattamisen rahoittaminen		0,475	
Vaihtaminen lähempänä sijaitsevaan työpaikkaan			0,749
Siirtyminen mahdollisimman paljon etätöihin			0,670
Pienempään asuntoon muuttaminen			0,592

* Mitä suuremman latauksen muuttaja saa, sitä enemmän se selittää kyseisen faktorin vaihtelua.

alaspäin liikuttaessa valmius ryhtyä niihin jää keskimääräistä pienemmäksi.

Suurin välimatka asennekartalla piirtyy vihreiden ja vasemmistoliiton äänestäjien sekä perussuomalaisten kannattajien välille. Ensiksi mainittujen valmius kaikkiin ilmastotoimiin on voimakasta ja jälkimmäisenä mainitut pitävät elämäntapojen muuttamista liki mahdottomina itselleen ja kokevat myös kulutuksesta ja energiasta säästämisen itselleen paljon keskimääräistä vaikeammaksi. SDP:n äänestäjät osoittavat korkeahkoa valmiutta säästämiseen, mutta valmius elämäntapojen muuttamiseen jää lähelle keskimääräistä. Kokoomusäänestäjät puolestaan sijoittuvat väestön keskiarvon kohdalle elämäntapojen muuttamisessa, mutta ovat keskimääräistä vähemmän valmiita säästämiseen.

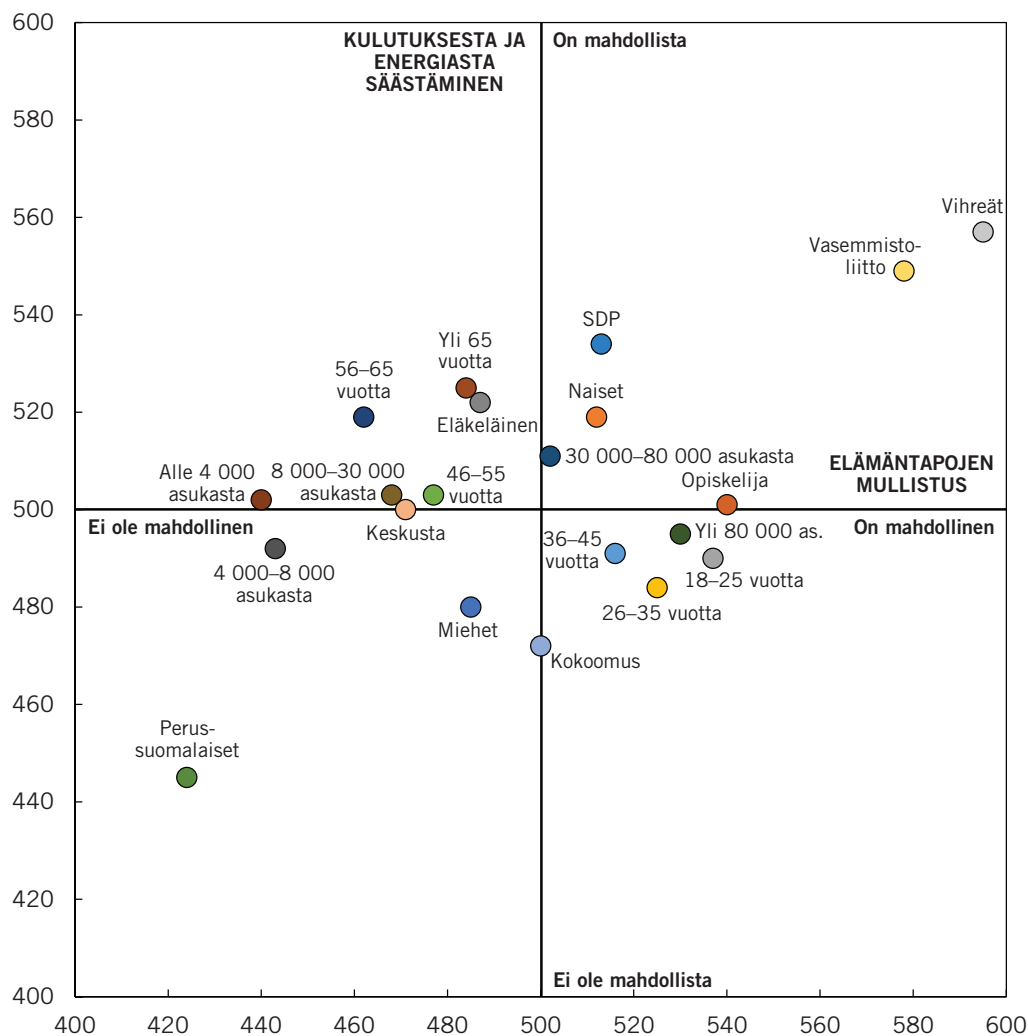
Yli 56-vuotiaat ja eläkeläiset eivät ole valmiita elämäntapojen mullistukseen, mutta sen sijaan ovat keskimääräistä valmiimpia säästämään energiasta ja kulutuksesta. Vastaavasti nuoret ikäluokat (alle 35-vuotiaat) ja opiskelijat ovat keskimääräistä vähemmän valmiita säästämään, mutta osoittavat muita enemmän valmiutta elämäntapojen perinpohjaiseen muuttamiseen.

Naisten ja miesten välimatka piirtyy pitkäköksi. Nai-

set ovat keskimääräistä valmiimpia sekä säästämään että elämäntaparemonttiin, mutta miehet osoittavat keskimääräistä vähemmän valmiutta molempiin. Isoja asenne-eroja liittyy myös asuinpaikkaan. Alle 8 000 asukkaan paikkakunnilla asuvien valmius elämäntapojen suuriin muutoksiin kuten autoilusta tai lihansyönnistä luopumiseen jää alhaiseksi, mutta suuremmille paikkakunnille siirryttäessä valmius elämäntapojen mullistukseen kasvaa.

Asuinpaikkaan liittyvät huomionarvoiset erot valmiudessa ilmastotoimiin saattavat liittyä Arvo- ja asennetutkimuksissa viime vuosina havaittuihin jännitteisiin maaseudun ja kaupunkien asukkaiden välillä. Julkinen keskustelu asettaa paineita henkilökohtaisten ilmastotoimien tekemiselle, mutta todellisuudet harvaan asutulla alueilla ja kaupungeissa ovat tyystin erilaiset. Siinä missä kaupunkilainen voi valita julkisen kulkuneuvon, haja-asutusalueella oma auto on usein välttämätön. Lihan ja maitotuotteiden käytön tiivistyminen samaan faktoriin kielii siitä, että kyse on myös laajemmin ihmisten identiteettiin liittyvistä elämäntavoista. Nämä tekijät näyttävät aiempaa enemmän myös ohjaavan äänestäjiä ryhmittymään omaa identiteettiään parhaiten vastaavien puolueiden äänestäjiksi.^a

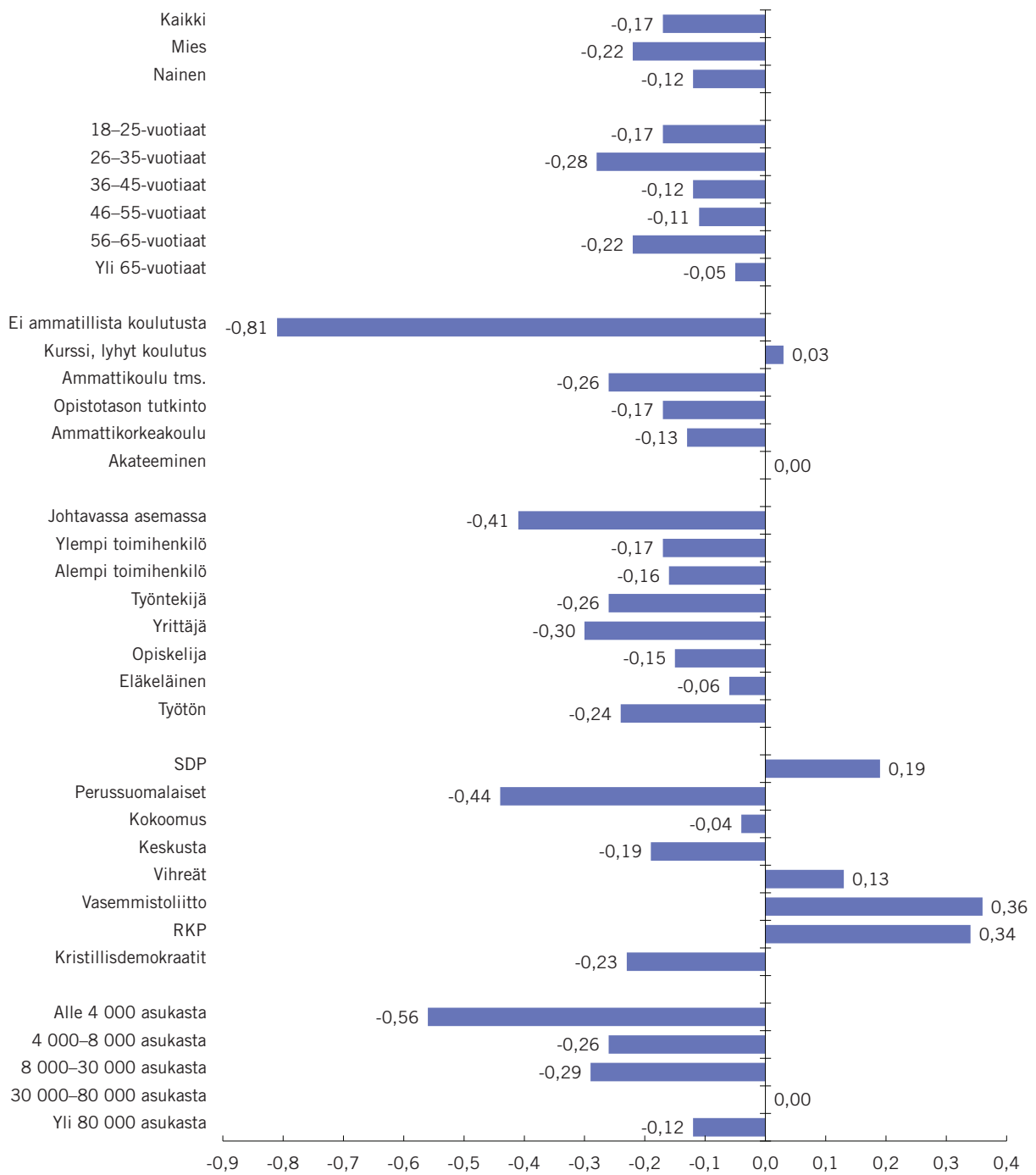
KUVIO 14. Väestöryhmien suhtautuminen säästämiseen ja elämäntapojen mullistukseen^b

^a Haavisto (2022).

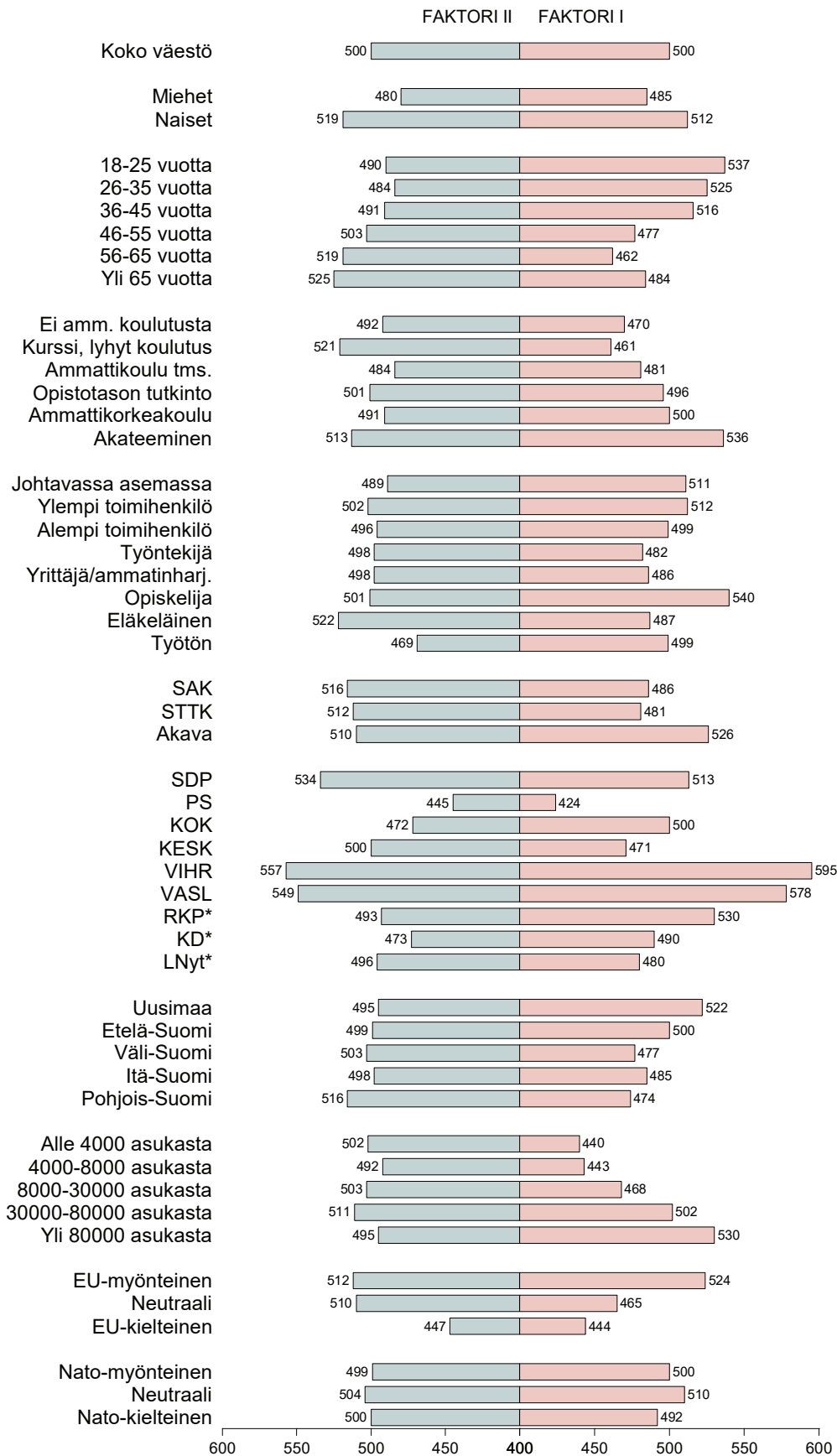
^b Faktoripistemääräkeskiarvot, akselien leikkauspiste = koko väestö keskimäärin.

Liitekuvio 1. Ilmastonmuutosasenteiden summamuuttujien erotus väestöryhmittäin 2019–2022

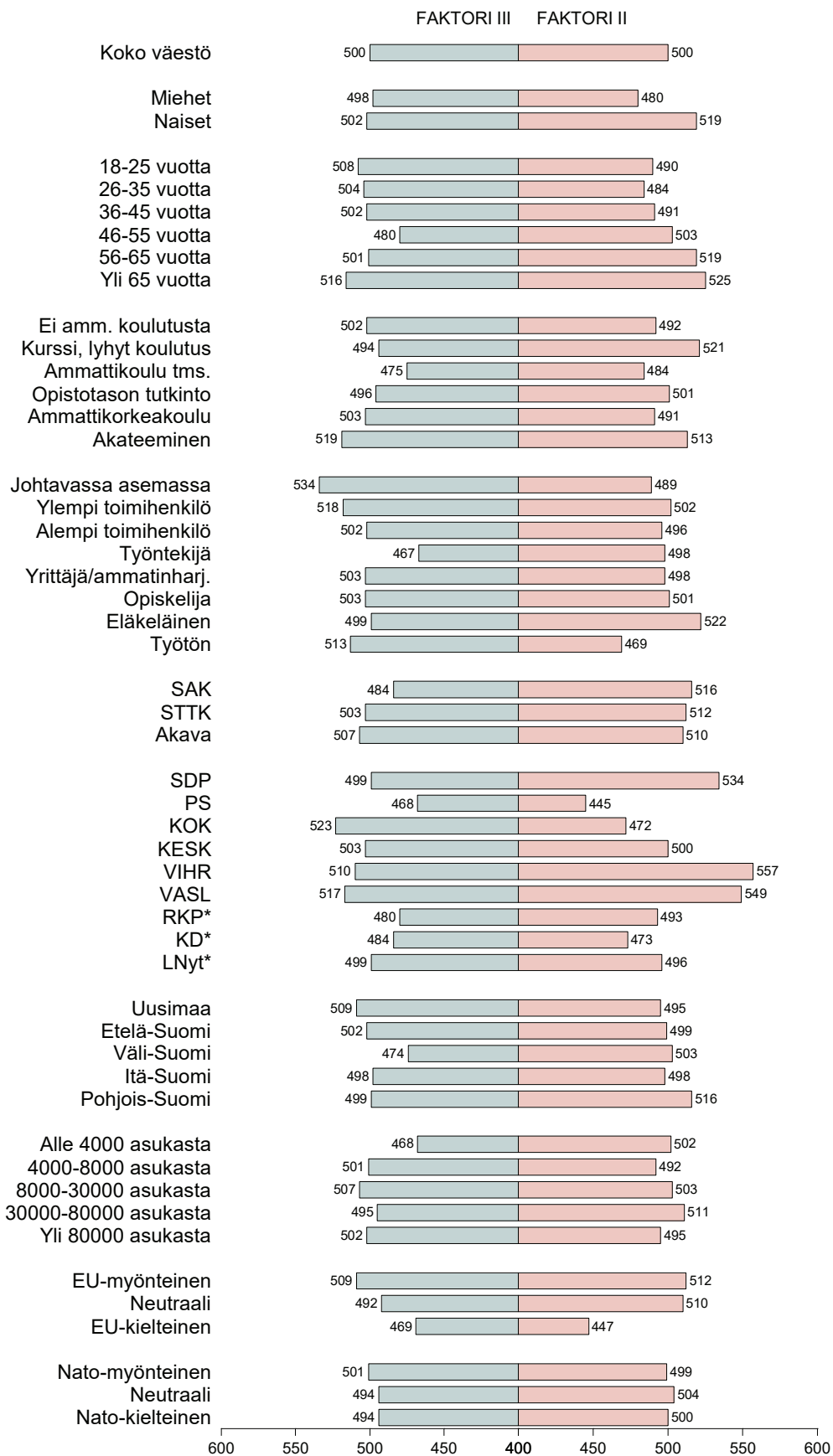

Liitekuvio 2. Ilmastotoimi-patterin faktorointi: faktorit I ja II
(kolmen faktorin rakenne, faktoripistemääräkeskiarvot)

Liitekuvio 3. Ilmastotoimi-patterin faktorointi: faktorit II ja III
(kolmen faktorin rakenne, faktoripistemääräkeskiarvot)

EVA Analyysin *Tee se itse -ilmastopolitiikka* kirjoittaja

EVA:n toimituspäällikkö
SAMI METELINEN

ELINKEINOELÄMÄN VALTUUSKUNTA

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA toimii elinkeinoelämän ja yhteiskunnan vaikuttajien kohtaamispaikkana.

EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Analyysit ottavat kantaa ajankohtaisiin kysymyksiin ja tarjoavat ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin.

Analyytit löytyvät EVA:n kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-0774 (Painettu) • ISSN 2342-0782 (PDF)